

Atsisveikinant su iškiliu baltų archeologijos ir istorijos tyrinėtoju

2018 m. lapkričio 23 d. mirė vienas iškiliausių latvių archeologų ir viduramžių istorijos specialistų, Latvijos mokslų akademijos tikrasis narys, profesorius, istorijos habilituotas daktaras Evaldas Mugurevičius. 1951–1956 m. jis studijavo Latvijos valstybinio universiteto Istorijos ir filologijos fakultete ir jį baigė su pagyrimu. 1956–1957 m. dirbo Latvijos istorijos muziejaus Rygoje (dabar – Latvijos nacionalinis istorijos muziejus) Archeologijos skyriaus moksliniu bendradarbiu, 1958–1970 m. – Latvijos TSR Mokslų akademijos Istorijos instituto moksliniu bendradarbiu. 1971–1995 m. E. Mugurevičius buvo šio instituto (dabar – Latvijos universiteto Latvijos istorijos institutas) Archeologijos skyriaus vadovu. Šiame skyriuje jis dirbo iki išėjimo į pensiją 2001 m. Nuo tų metų E. Mugurevičius buvo valstybės pensininkas – emeritas, toliau dirbantis baltų archeologijos srityje.

Evaldas Mugurevičius (Ēvalds Mugurēvičs)
(1931 04 06–2018 11 23)

E. Mugurevičius paskelbė 15 monografijų (tarp jų kelias su kitais autoriais), per 700 straipsnių Latvijos ir baltų archeologijos klausimais, jis yra stambiausių pokario Latvijos archeologijos darbų „Latvijas PSR archeoloģija, 1974“ ir „Latvijas senākā vēsture, 2001“ bendraautoris. Pagrindiniai E. Mugurevičiaus moksliniai darbai yra skirti vėlyvojo geležies amžiaus baltų genčių ir viduramžių Latvijos archeologijai. Juose labai daug dėmesio skirta latvių ir gretimų tautų prekybiniais ir kultūriniais ryšiams, istorinių šaltinių komentarams. Galima tvirtinti, kad jo publikacijos – tai didelis įnašas į baltų archeologiją, o kai kurios jų yra svarbios ir platesniam Baltijos jūros ar Rytų Europos regionui. E. Mugurevičiaus darbai yra labai svarbūs ir Lietuvos archeologijai. Jau vienoje pirmųjų monografijų „Rytų Latvija ir kaimyninės žemės X–XIII a.“, išleistoje 1965 m. rusų kalba, yra pateikta daug palyginamosios medžiagos iš Lietuvos teritorijos, aprašyti prekybos keliai, turėję didelę reikšmę Lietuvos gyventojams. Prekybinių ryšių ir prekybos kelių klausimus E. Mugurevičius yra aptaręs ir daugelyje straipsnių.

Ypač daug dėmesio E. Mugurevičius skyrė baltų genčių etnogenezei. Kartu su lietuvių tyrinėtoju Adolfu Tautavičiumi buvo sudaryta gana plati baltų etnogenės tyrinėjimų programa, kartu paskelbta keletas darbų (1977–1980 m.), organizuotos konferencijos Rygoje ir Vilniuje. Ir vėlesniais metais E. Mugurevičius ne kartą grįžo prie baltų etninės istorijos tematikos. Jis taip pat yra rašęs apie žemės apdirbimo įrankius, viduramžių gynybinius įtvirtinimus rytiniame Baltijos jūros regione, plačiai naudodamas ir Lietuvos medžiagą. Tiek minėtuose darbuose,

Received: 21/12/2018. Accepted: 21/12/2018

Copyright © 2018 Mykolas Michelbertas. Published by Vilnius University Press

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution Licence](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

ties kituose gausiuose straipsniuose matome didžiulę autoriaus erudiciją, puikų baltų archeologinės medžiagos pažinimą. Monografijoje „Viduslaiku ciems un pils Salaspils novadā“ (2008) jis apibendrina savo 1966–1974 m. tyrinėjimus Salaspilyje, puikiai derindamas rašytinių šaltinių žinias ir archeologinių tyrimų medžiagą. 2013 m. pasirodė E. Mugurevičiaus prisiminimų knyga „Mano gyvenimas – nuo piemenėlio iki akademiko“ (latvių k.), kurioje randame ir pluoštą žinių iš Lietuvos archeologų veiklos.

E. Mugurevičius buvo puikiai susipažinęs su svarbiais Baltijos kraštų istorijos šaltiniais. Jis parašė komentarus išverstoms į latvių kalbą Henriko Latvio, Eiliuotajai Livonijos, Hermano Vartbergės kronikoms, kartu prisidėdamas prie viduramžių istorijos tyrinėjimų. Šios kronikos yra ir Lietuvos istorijos šaltiniai, jose aprašomi įvykiai Lietuvoje, minima daug lietuviškų vietovių. E. Mugurevičius paskelbė ir specialų straipsnį, kuriame aptaria Hermano Vartbergės kronikoje minimas Lietuvos vietas archeologijos aspektu (*Archaeologia Lituana*, 7, 2006).

E. Mugurevičius buvo daugelio tarptautinių archeologijos kongresų, konferencijų, simpoziumų dalyvis, taip pat dalyvavo Lietuvos archeologų ir istorikų organizuotose konferencijose (1994, 1997, 2003, 2005), rašė apie šias konferencijas Latvijos mokslinėje spaudoje. Jis yra recenzavęs kai kuriuos lietuvių archeologų darbus, rašęs apie lietuvių archeologus, kaip oponentas dalyvavęs ginant daktaro ir habilituoto daktaro disertacijas. E. Mugurevičiaus nuopelnai baltų archeologijai yra įvertinti Latvijos valstybinėmis premijomis (1976, 1987), Baltijos Asamblėjos mokslo premija (2005), kitais prestižiniais apdovanojimais. Jis buvo Vokietijos archeologijos instituto užsienio narys korespondentas, Baltijos istorikų komisijos Göttingene narys korespondentas, daugelio tarptautinių archeologų organizacijų narys. 2000–2005 m. E. Mugurevičius buvo leidinio „Lietuvos archeologija“ redaktorių kolegijos narys.

2013 m. E. Mugurevičiui už nuopelnus baltų archeologijai, latvių ir lietuvių mokslininkų ryšių stiprinimą Lietuvos Respublikos prezidentūroje buvo įteiktas ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ riterio kryžius.

Man asmeniškai daug kartų teko bendrauti su kolega Evaldu. Tai buvo šiltas, nuoširdus žmogus, niekada neatsisakantis pasidalyti informacija, padiskutuoti įvairiais baltų ir europinės archeologijos klausimais.

Mielas Evaldai, atsisveikindami su Tavimi mes nesakome „Sudie“, nes Tu visada lieki mūsų atmintyje savo darbais.

Mykolas Michelbertas